

ЗМІСТ

ПРОЛОГ	3
НАВЧАЛЬНИЙ ТАБІР (17.08.2014–05.11.2014).....	5
КИЇВ. В/Ч 3027 (05.11.2014–09.01.2015).....	22
ХОДА (09.01.2015–13.01.2015)	52
ЗОНА ПРОВЕДЕННЯ АТО (13.01.2015–18.01.2015).....	62
БАХМУТСЬКА ТРАСА. ЗАГОСТРЕННЯ СИТУАЦІЇ НАВКОЛО БП № С29 (18.01.2015–27.01.2015).....	78
ОРИХОВЕ (27.01.2015–29.01.2015).....	103
ДЕБАЛЬЦЕВЕ (30.01.2015).....	111
ВУГЛЕГІРСЬК (31.01.2015–01.02.2015)	124
«КОМПЛЕКС СПЕЦІАЛЬНИХ, ПЕРЕВІРОЧНИХ І ФІЛЬТРАЦІЙНИХ ЗАХОДІВ» (02.02.2015–03.04.2015).....	180
РІДКОДУБ (05.02.2015).....	188
ПРОДОВЖЕННЯ ФІЛЬТРАЦІЙНИХ ЗАХОДІВ, ПЕРЕДИСЛОКАЦІЯ ДО АРТЕМІВСЬКА (06.02.2015–08.02.2015)	196
ЛОГВИНОВЕ. ЧАСТКОВА ПЕРЕДИСЛОКАЦІЯ ДО СЕКТОРУ «М» (09.02.2015–13.02.2015)	204
«ДОРОГА ЖИТТЯ» (13.02.2015–19.02.2015).....	248
ЧИ МОГЛА БИТВА ЗА ДЕБАЛЬЦЕВЕ ЗАКІНЧИТИСЬ ІНАКШЕ?.....	286
МАРІУПОЛЬ (20.02.2015–19.03.2015)	295
ПОВЕРНЕННЯ ДО ППД (19.03.2015–01.05.2015).....	324
ЗАОХОЧЕННЯ	333
ВТРАТИ	341
ЕПІЛОГ	343
ПІСЛЯМОВА	352
СПИСОК СКОРОЧЕНЬ.....	356

ПРОЛОГ

У всі часи з'являється вдосталь пророків, а ще рясніше – літописців, охочих не так закарбувати пам'ятні віхи епохи, як увіковічити власне ім'я, або які банально за гроші виконують замовлення зацікавлених осіб, переписуючи правдиву історію навиворіт, прославляючи бездарів та очорнюючи славних героїв нашого краю. Беруся за перо зовсім з інших міркувань. Розбирати кожну брехню, написану про батальйон «Донбас», не бачу ніякого сенсу. Брехню можна порівняти з лернейською гідрою: тільки спростуєш одну, як на її місці виникає дві інші. Тому спростовувати нічого не буду, а спробую зробити свій посильний внесок, описуючи, в міру хисту до розповідного жанру, освіченості та безпосередньої причетності до описуваних подій, пов'язаних зі становленням та набуттям бойового досвіду одним із найзнаковіших поміж добровольчих батальйонів, у лавах якого мав честь служити й воювати. Опишу тільки обмежений проміжок часу славної історії батальйону «Донбас» – з осені 2014 до весни 2015. Ні прославляти, ні поливати брудом нікого не хочу. Опишу так, як це бачив я, простий солдат.

Ті, хто з початком війни самовіддано пішов боронити Україну, – це воїни добра у значно ширшому значенні. Їм, звитязцям «Донбасу», і присвячена ця скромна праця.

Будь-яка подія містить у собі безліч граней: скільки є її учасників та очевидців – стільки й граней. Множина свідчень відкриває простір для ширшого сприйняття чи переосмислення суті певного звершення. Зовсім непросто вести мову від першої особи. Не хочеться, щоб у читача склалося хибне враження про випинання персональних заслуг. Але саме «я» відкриває простір повністю відповідати за викла-

дене на папері, ділитися суто своїми враженнями та спогадами, покладатися тільки на особисто перевірені факти. Інакше текст, мабуть, сприйматиметься безликим набором майже голослівних фраз. Усе ж спробую, по можливості, вживати якнайрідше слово «я». Про себе завжди повідомляти складно. Неупередженої об'єктивності не досягнути навіть теоретично. Я належу, так би мовити, до професійних борців зі злом, зокрема кримінальним. Вагому частину життя перебував у лавах правоохоронців. Тому й викладені на папері події нагадують текст сухого протоколу чи простого щоденника подій. Звичайно, я не знаю усіх фактів, не володію інформацією про події того часу в повному обсязі. Але те, що знаю достеменно, хочу донести до інших. Ця інформація має бути збережена. Чим більше віддаляються в часі описувані події, тим більше (я в цьому впевнений) буде написано брехні, події будуть викривлятися, а дійсне – спотворюватися. Тож цей своєрідний щоденник подій того часу, маю надію, не дозволить різним «експертам» та «знавцям історії» ввести в оману читача. Ще тоді, у ході інтенсивних боїв, за старою «оперською» звичкою носив із собою «захальявний» записничок, у який занотовував дати, місця й коротенько писав про значущі події, котрі сталися впродовж минулого дня. Записував завжди коротко, бо писати доводилось іноді на коліні, іноді – на ходу або їдучи в автомобілі. Для чого це робив тоді – сам ще не знав, просто за звичкою. Тепер і згодилися ті коротенькі записи. Загалом, вийшло щось на зразок журналу бойових дій, але з деякими моїми коментарями.

Нам байдуже, у якому званні – рядовий чи офіцер. Ми всі – добровольці, а це найбільше звання, яке нам дав народ.

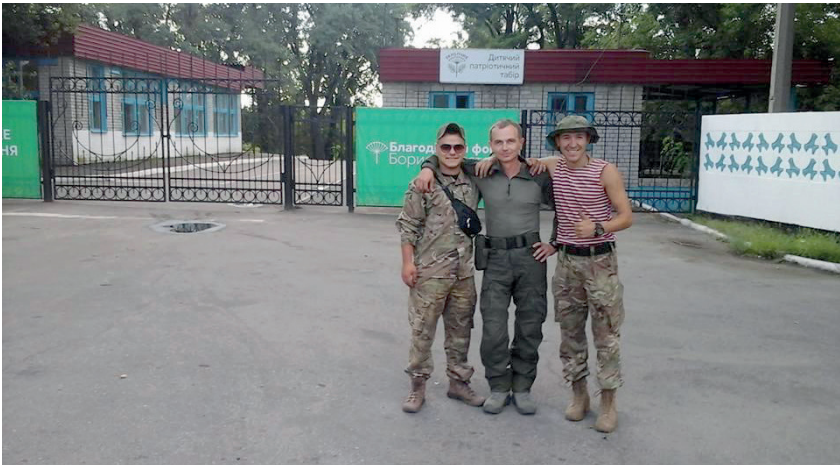
Семен Семенченко

НАВЧАЛЬНИЙ ТАБІР

(17.08.2014–05.11.2014)

---

17 серпня 2014 року командир батальйону спеціального призначення «Донбас» Національної гвардії України Семен Семенченко оголосив про створення з добровольців нової резервної роти, підготовка якої проходитиме за місячною програмою вишкілу. Про це він написав на своїй сторінці у *facebook*. Їхня реакція і реакція призовників на всілякі «Караул, оточують!» – кардинально різняться. «Наразі набираю резервну роту, готуватиму за місячною програмою», – зазначив комбат.

Дніпропетровськ. 2015 рік. В'їзд до колишнього навчального табору батальйону «Донбас». Добровольці Бумер, Гай, КМС (світлина з відкритих джерел Інтернету)

Отже, 07.10.2014 я прибув до збірного пункту БСП «Донбас», що розташований за адресою: м. Дніпропетровськ [згодом перейменоване в м. Дніпро], Самарський район, табір ім. В. Терешкової. Як дістатися до табору – можна було дізнатися за допомогою Інтернету навіть на одному з так званих «сепарських» сайтів. Там було чітко описано, як можна дійти до навчальної бази, та навіть викладено світлину в'їзду до табору.

На той час за зазначеною адресою знаходився вишкіл батальйону і формувалася 3-я штурмова рота батальйону спеціального призначення «Донбас» Національної гвардії України. Прибулі добровольці проходили там початкову підготовку і після оформлення потрібних документів їх повинні були зараховувати до лав НГУ як резервістів. Варто зазначити, що в різних джерелах батальйон має різну назву та нумерацію. Загальновідомою є така назва: батальйон спеціального призначення «Донбас». У виданій у 2017 році книзі «Добробати» наш батальйон називають 2-й резервний батальйон ГНУ. Відповідно до наказів про зарахування добровольців другого набору в списки особового складу військової частини 3027 на всі види забезпечення (листопад 2014 року) нас було зараховано до «батальйону спеціального призначення (комплектуєть за рахунок резервістів)». А вже в БОЙОВИХ РОЗПОРЯДЖЕННЯХ командира об'єднаного угруповання НГУ в секторі «С» (січень–лютий 2015), які наш батальйон отримував у період зими 2015 року, нас іменують як 1-й батальйон спеціального призначення 1-ї бригади спеціального призначення Національної гвардії України (1-й БСП 1-ї БрСП).

Командували навчальним табором начальник штабу батальйону (позивний – Росомаха) та заступник командира батальйону по роботі з особовим складом (позивний – Курт) Так їх було відрекомендовано нам. Росомаха вже брав участь у бойових діях улітку 2014 року. Надалі, коли ми відбули на схід України, Курт залишився в навчальному таборі та в подальших бойових діях участі не брав, а натомість виконував інші задачі.

Роботу з відбору добровольців та їх розподіл по взводах здійснював один із добровольців із позивним Мак, який був родом з окупованої частини України. Він зустрів новоприбулих. Добровольці спочатку проходили співбесіду, під час якої було встановлено, за можливості, чим мотивуються прибулі до підрозділу, їх погляди, здібності, військова спеціальність, наявність судимостей, зрештою, їх мотивація та моральні принципи, а також проводили анкетування, надавали позивні тощо. Частина кандидатів відразу відсіювали під час бесіди. Спілкувалися між собою добровольці, звертаючись один до одного тільки за позивними, що надавали їм під час прибуття до навчального табору. Так командування батальйону намагалося забезпечити безпеку родинам добровольців, особливо тим, які залишалися на окупованій території України. Добровольці в навчальному таборі не знали імен та прізвищ своїх товаришів. З одного боку, така конспіративність певною мірою забезпечувала безпеку добровольцям. У мережі Інтернет на той час можна було знайти списки добровольців першого набору. Однак це надалі створило нам певні незручності. Під час боїв на дебальцівському виступі 3-тя рота нашого батальйону зазнала втрат. Установлення особистих даних наших перших 200-х та 300-х було дещо проблематичним саме через те, що ми знали один одного тільки за позивними.

На збори добровольці прибували із власним спорядженням та військовою амуніцією. Але було багато й таких (особливо з окупованих територій України), які прибували в тому, що було на них, тобто без запасного одягу, спорядження, амуніції та грошей. Та питання, йти захищати Україну чи ні, – перед добровольцями не стояло. Це питання навіть не обговорювалось. Україні ми конче були потрібні. За покликом серця з усіх куточків країни ми йшли, щоб вступити до лав батальйону «Донбас». Може це звучить і дещо пафосно, якщо дивитися з висоти сьогодення, але це було саме так.

Якось мені довелося підмінити Мака – побратима, котрий комунікував з охочими вступити до батальйону, тобто займався питаннями комплектування нашої роти. У цей час до нашого вишкілу прибув хлопчина, котрому ледве виповнило-

ся 18 років. Під час розмови з'ясувалося, що вдома він сказав рідним, що нібито поїхав на заробітки, а сам прибув до добровольчого батальйону, щоб захищати Батьківщину. Прибували хлопці й із окупованих частин Донеччини та Луганщини. Їхні сім'ї залишалися там, а життю їх близьких існувала реальна загроза. Та навіть це добровольців не зупиняло.

Пам'ятаю двох рідних братів, котрі прибули до нашого навчального табору. Вони були сповнені рішучості боротися з ворогом. Один із них був одружений, мав маленьку донечку. Другий був холостяком. Батьки їх також залишилися на окупованій території. На моє питання, чи вони усвідомлюють небезпеку, що чекає на їхніх рідних у зв'язку зі вступом до «карального» батальйону, обидва відповіли ствердно. Але пояснили, що саме заради їхнього майбутнього не можуть сидіти вдома й дивитися на свавілля окупантів та зрадників, котрі прислужують окупантам, знищуючи все краще в рідному краї, сіючи безправ'я та ненависть. Брати були за військовою спеціальністю танкістами, здається, – механіками-водіями. Обидва свого часу служили в 17-й танковій бригаді ЗСУ. Деякий час хлопці були в навчальному таборі батальйону, але, побачивши бюрократичну тяганину з офіційним оформленням добровольців і відсутність близької перспективи потрапити в лавах цього підрозділу на фронт, перейшли до 93-ї ОМБр ЗСУ. Ураховуючи наявну в них військову спеціальність, там їх радо прийняли.

Знаю також випадок приходу до навчального підрозділу двох молодих хлопців. Прибули вони не одночасно, а з невеликим часовим проміжком. Вони пройшли відбір та навчання в таборі, а згодом їх було зараховано до лав батальйону як резервістів. Ці хлопці пройшли через горнило боїв у Дебальцевому та Широкиному. Після оголошеної у 2015 році мобілізації нас, резервістів, було мобілізовано. Про здійснену командуванням частини мобілізацію нам стало відомо вже після її проведення. І тільки після цього стало відомо, що хлопцям ще нема 18 років. Вони «приписали» собі вік і так потрапили на війну. Своє повноліття ці гвардійці зустрічали в умовах бойових дій. Це хлопці з 1-го взводу, котрим командував Узбек. До речі, за весь час боїв упродовж ротації

в січні-березні 2015 року взвод Узбека втратив тільки одного бійця 200-м. Гвардійці його взводу зверталися до нього «командор». Приймав обмірковані рішення й не допускав участі бійців свого взводу в авантюрних заходах, пов'язаних із великим ризиком втрати особового складу.

Першим моїм командиром взводу в навчальному таборі був курсант із позивним Олеш (загинув у лютому 2015 в бою за Широкине), командиром відділення – Плут, у минулому – «даішник» (згодом десь зник і до закінчення навчання не дійшов, тому, відповідно, участі в боях у лавах батальйону не брав).

Під час формування було створено ще один взвод, командиром якого призначили добровольця з нашого взводу з позивним Казбек, а мене було призначено заступником командира взводу – командиром 1-го відділення. Казбек мав звання капітана, колись проходив службу в підрозділах МНС. Амбітний, хотів стати командиром нашої роти – і став ним.

Жовтень 2014. Доброволець Морпех в підготовчому таборі (світлина автора)

Жовтень 2014. Підготовчий табір. Командир 3-ї навчальної роти – Казбек (світлина автора)

Командиром 2-го відділення призначили добровольця з позивним Морпех. Пізніше він став ротним старшиною. Добрий хлопець родом десь із західної України. Розмовляв на своєму діалекті й коли хвилювався, особливо перед вишикуваною ротою, говорив

дуже швидко. Це призводило до того, що російськомовні хлопці зі східних і центральних регіонів України не завжди розуміли, що ж він хотів сказати. Тож Казбеку іноді зі сміхом доводилося «перекладати» сказане раніше Морпехом.

Усі призначення не були остаточними, рота була у стадії формування, а добровольці документально поки що не були оформленими. Командирів вибирали з-поміж себе без зайвих формальностей. У підрозділах командирів призначали залежно від потреби.

Первинно до зазначеного взводу входили добровольці з такими позивними: Казбек, Муса, Соболь, Гай, Бук, Морпех, Шарк, Шкіпер, Троєщина, Дуб, Річ, Тімі, Скрім, Бистрий, Башня, Дракоша, Дінамій, Марсель, Красний, КМС, Узбек, Жокей, Снег, Барсук, Скутер, Хлист, Шершень, Лоза, Пульс, Чайка, Жгут, Єгор, Шаба, Арарат, Ржавий, Борода, Даді, Кунак, Ніж.

До мого відділення на початку ввійшли такі добровольці: Бук, Скрім, Аспід, Марсель, Барсук, Скутер, Лоза, Чайка, Жгут, Єгор, Жбан, Кунак.

Добровольців переводили до інших підрозділів залежно від прибуття поповнення, військової спеціальності й виникнення потреби, тому відділення та взводи не були сталими та постійно реформувалися. Частина добровольців, незадоволена термінами формування батальйону, переходила до інших військових формувань – ЗСУ, ПС. Багато хлопців пішло до 93-ї окремої механізованої бригади ЗСУ. Ніхто нікого не тримав. У разі допущення фактів негідної поведінки – гнали з навчальної роти.

Але це було найбільш жорстке покарання, а як крайня міра – виключення зі списків роти, котра після закінчення формування мала офіційно ввійти до батальйону «Донбас». Вигнання боялися найбільше. І фактів таких було дуже мало. Усі розуміли, куди вони прийшли, навіщо і з якою метою.

Частина добровольців проходила тренування на полігоні 93-ї бригади в н. п. Черкаське під Дніпропетровськом. Вони й мешкали там у літньому таборі цієї бригади. Під час формування саме з них найбільша кількість добровольців перейшла до лав ЗСУ.

Осінь 2014. Після занять у навчальному таборі добровольці відпочивають на березі Дніпра (світлина автора)

Пізніше, восени 2015, я зустрівся з одним із хлопців (родом із Кривого Рогу), котрий, не дочекавшись від НГУ офіційного зарахування, пішов до 93-ї бригади. Їх восени 2014 організовано перейшло туди близько роти наших добровольців. Він розповів, що після закінчення формування їх роту перекинули до Донецького аеропорту. Увійшовши в аеропорт, вони відразу потрапили в засідку й у першому ж бою зазнали великих втрат. Його в тому бою було тяжко поранено, тож на цьому для нього війна скінчилася. Позивний хлопця, на жаль, точно не згадаю, – здається, Піаніст.

Під час навчань відпрацьовували взаємодію в бою, поводження зі зброєю, мінно-вибухову справу, надання долікарської медичної допомоги, зачистку будівлі, правила окопування та ін. Навчання організовували та проводили більш досвідчені та ті, котрі пройшли Іловайськ. Вони навчали менш досвідчених новоприбулих товаришів.

Серед нас було багато різних людей, у тому числі й із великим військовим досвідом і просто добре освічених. У середовищі добровольців, де всі – рівні, процес обміну досвідом відбувається у прискореному темпі. До цього спонукають